

Др Драгица С. Дракић, редовни професор
Универзитет у Новом Саду
Правни факултет у Новом Саду
D.Dragic@pf.uns.ac.rs

Др Иван Д. Милић, асистент
Универзитет у Новом Саду
Правни факултет у Новом Саду
I.Milic@pf.uns.ac.rs

УТВРЂИВАЊЕ ИСТИНЕ У ПРЕКРШАЈНОМ ПОСТУПКУ – УТВРЂИВАЊЕ ПРЕКРШАЈНЕ ОДГОВОРНОСТИ¹

Сажетак: Прекршаји, као врста казnenих дела, у Републици Србији су дела која се најчешће чине. Највећи број лица која се казне за учињени прекршај кажњава се новчаном казном, док је изрицање казне зајвора рејкост. Међуим, не тако мали број прекршајно кажњених лица, налази се на издржавању изв. сулейторног зајвора. Као дела која се најчешће чине и која су мање друштвено ојасна, јоједностављен је јосиујак ујврђивања истине у прекршајном јосиујку. Прекршајне санкције изриче прекршајни суд, али јосиоји мођућност да и Републичка комисија за заштитију јрава у јосиујцима јавних набавки изрекне новчану казну. Осим тога, овлашћени орған односно овлашћено лице може да изда прекршајни налог.

Предмет јажње аутора јесте јураво јосиујак у којем се ујврђује истина од сјране прекршајног суда, а циљ је да се укаже на одређење недосјайке који се јројисују у актуелном Закону о прекршајима а који ошежавају или онемођућавају ујврђивање истине. Осим тога, аутори у раду указују и на одређене недосјайке јриликом издавања прекршајног налога, где је ујврђивање истине занемарено, а главни циљ јесте да се учинилац казни а изречена новчана казна у фиксном износу шјо јре најлаји.

Кључне речи: истина, прекршај, прекршајни налог, докази, сјоразум.

¹ Рад је настао као резултат рада на Пројекту „Правна традиција и нови правни изазови“, чији носилац је Правни факултет у Новом Саду, Универзитет у Новом Саду.

УМЕСТО УВОДА

Иако се сматра да су прекршаји најблажа казнена дела, где прекршајне санкције најмање погађају учиниоца прекршаја,² у не тако малом броју случаја прекршај може бити строжи од кривичног дела, односно одговорност за прекршај може бити строжа од кривичне одговорности.³ Санкције које су прописане за прекршај нису ни мало занемарљиве, а свако лице коме је изречена санкција постаје прекршајно кажњено лице. Постаје неко ко је учинио *казнено дело*. Свако прекршајно кажњено лице уписује се у регистар санкција на законом прописан временски период. Појединим законима, па чак и нижим правним актима прописују се правне последице прекршајног кажњавања.

Без обзира на све, законодавац је пошао од тога да прекршаји ниси толико „значајни“, те није ни посветио нарочиту пажњу приликом доношења Закона о прекршајима.⁴ Надаље, прекршаји могу да се пропишу законима, уредбама али и покрајинским и локалним одлукама. Не тако мали број прописа у којима су прописани прекршаји такође имају велике недостатке. Тако се, на пример, локалним прописима прописују као прекршаји радње које по закону не би смеле да буду прекршај, а санкције се прописују на начин који је супротан Закону о прекршајима. У „прекршајним прописима“ налазе се контрадикторности, а доносиоци прописа су неретко недоречени, што утиче на правну (не)сигурност.

С обзиром на велике недостатке у материјалним одредбама „прекршајних прописа“, требало би да сам прекршајни поступак⁵ буде уређен на начин да истина у њему може да се утврди, како у погледу прекршаја тако и у погледу прекршајне одговорности окривљеног лица. Међутим, то није случај са нашим актуелним Законом о прекршајима. Закон о прекршајима не уређује у потпуности прекршајни поступак, већ се сходно примењују одредбе Законика о кривичном поступку. Иако се ЗП-ом прописује четрнаест начела прекршајног поступка, у самом Закону најзаступљеније је начело економичности и ефикасности. У једном раду није могуће указати на све

² Прекршаји су мање озбиљна казнена дела. Roberts Jenny M, *Why Misdemeanors Matter: Defining Effective Advocacy in the Lower Criminal Courts, Articles in Law Reviews & Other Academic Journals, 2011, 290.*

³ О томе вид. Иван Милић, Да ли је кривично дело увек најтеже казнено дело? (I део), *Зборник радова Правног факултета у Новом Саду*, бр. 3/2016, 937-955; Иван Милић, Да ли је кривично дело увек најтеже казнено дело? (II део), *Зборник радова Правног факултета у Новом Саду*, бр. 3/2017, 405-415.

⁴ Закон о прекршајима, *Службени гласник РС*, бр. 65/2013, 13/2016, 98/2016 (Одлука Уставног суда). (у даљем тексту: Закон о прекршајима или ЗП).

⁵ Прекршајни поступак је подврста кривичног поступка. Вид. Н. Н. Колаков, *Расширение дел об административных правонарушениях*, Москва, 2012, 11.

појединисти које утичу на утврђивање истине у овом казненем поступку, тако да ћемо у овом раду указати на неколико, које су по нашем мишљењу најзначајније.

1. ОРГАНИ НАДЛЕЖНИ ЗА ВОЂЕЊЕ ПРЕКРШАЈНОГ ПОСТУПКА – КО МОЖЕ ДА „КАЗНИ“ УЧИНИОЦА ПРЕКРШАЈА?

Судови су самостални и независни државни органи који врше судску власт.⁶ Окривљеном лицу због учињеног кривичног дела само надлежни суд може да изрекне санкцију. Прекршајни поступак воде прекршајни судови, али од овог правила постоје и изузеци. Осим прекршајног суда, новчану казну може да изрекне и овлашћен орган, односно овлашћено лице као и Републичка комисија за заштиту права у поступцима јавних набавки. Није тешко доћи до закључка да *истину* о томе да ли је учињено *казнено дело* „најпоузданије-најобјективније“ може да утврди суд. Међутим, судски прекршајни поступак у поређењу са *издавањем прекршајног налога* је неекономичан и неефикасан.

Републичка комисија за заштиту права у поступцима јавних набавки⁷ води прекршајни поступак у првом степену за прекршаје прописане законом о јавним набавкама. Прекршајни поступак води веће Републичке комисије у чијем раду не могу учествовати чланови Републичке комисије који су учествовали у раду већа које је одлучивало у поступку заштите права у вези са истим поступком набавке. Прекршајни поступак пред Републичком комисијом покреће се на захтев Управе за јавне набавке, Државне ревизорске институције, другог овлашћеног органа или по службеној дужности, одмах по сазнању за прекршај.⁸

Утврђивање *истине* о томе да ли је учињен прекршај од стране овлашћеног лица јесте у појединим случајевима *проблематично*. Овлашћени орган, односно овлашћено лице ће издати прекршајни налог уколико је прекршај из његове надлежности открио на један од следећих начина: 1) непосредним опажањем полицијског службеника или овлашћеног службеног лица приликом контроле, надзора и прегледа, као и увидом у службену евиденцију надлежног органа; 2) увидом у податке који су добијени уз помоћ уређаја за надзор или мерење; 3) приликом инспекцијског или другог надзора прегледом документације, просторија и робе или на други законом прописан начин.⁹ Реч је о прекршајима који се утврђују „на лицу места“, где

⁶ Momčilo Grubač, *Krivično procesno pravo*, Beograd, 2008, 74.

⁷ Закон о јавним набавкама, *Службени гласник РС*, бр. 124/2012, 14/2015, 68/2015.

⁸ Чл. 165 Закона о јавним набавкама.

⁹ Чл. 169 Закона о прекршајима.

овлашћено лице мора да изда прекршајни налог, а лице којем је издат налог нема могућност да се брани, односно нема право да доказује да није крив. На пример, могуће је да постоји основи који искључују противправност или кривицу, али то је приликом издавања прекршајног налога ирелевантно.

Приликом издавања прекршајног налога не постоји *иужилац* које ће да прекршајно гони учиниоца прекршаја, нити *судија* које ће да утврди да ли је окривљени учинио прекршај, већ само *овлашћено лице* издаје прекршајни налог. Иако овлашћено лице може да изда прекршајни налог за оне прекршаје за које је прописана новчана казна у фиксном износу, ипак је реч о строгим казнама. Свакако да лице којем је издат прекршајни налог може да поднесе захтев за судско одлучивање.

1.1. Утврђивање прекршајне одговорности од стране „неовлашћеног лица“

С обзиром на то да се прекршаји могу прописивати и локалним одлукама, у њима се прописују прекршаји који по закону не би смели да се пропишу као ова врста казних дела. Осим тога, поступак утврђивања истине се појединим локалним одлукама нарушава. Ради се о томе да се *утврђивање истине* ставља у надлежност другог „лица“. Како се у науци наводи: Последњих година српско кривично право и право кривичног поступка пролази кроз веома динамичан период развоја. Нацрти, предлози измена, допуна или промена, или потпуно нови законски текстови су чести и тешко је одупрети се утиску да смењују једни друге великом брзином.¹⁰ Овакав став сасвим одговара и прописима из области прекршајног права. У њима се могу наћи одређене разноликости, а ми ћемо указати на две локалне одлуке.

1. У првом случају, лице које је овлашћено за издавање прекршајног налога не утврђује да ли је једно лице учинило прекршај или није, али ће се ипак издати прекршајни налог. Иако овакво решење делује парадоксално и супротнo свакој логици, ми ћемо указати на једну локалну одлуку којом је прописано такво решење. Одлуком о јавном линијском превозу путника на територији града Београда¹¹ прописано је: уколико путник не поседује ва-

¹⁰ Бранислав Ристивојевић, Истина као главна жртва англоамериканизације домаћег кривичног права: Дарвинов расад у српској шуми, зборник радова – *LV Редовно годишње савештовање удружења – Суђење у разумном року и дружи кривичној правни инструментни адекватности државне реакције на криминалишћей* – Српско удружење за кривичноправну теорију и праксу – Златибор, септембар 2015, 3.

¹¹ Одлука о јавном линијском превозу путника на територији града Београда, *Службени лист града Београда*, бр. 61/2009, 10/2011, 55/2011, 69/2014, 2/2015, 86/2016. Детаљно о овоме вид. Иван Милић, Стефан Самарџић, Прекршајна одговорност путника у области јавног превоза, *Услуге и заштитна корисника: Зборник реферата са Међународног научног скупа одржаног 8. маја 2015. године, на Правном факултету у Крагујевцу*, стр. 143-159.

жећу карту и не жели да купи посебну карту, дужан је да контролору или овлашћеном лицу пружи податке о свом идентитету. Податке о лицу које се у моменту контроле затекло у возилу или у резервисаном простору, без важеће карте и које не купи посебну карту, контролор уписује у службену евиденцију и електронским путем ставља на увид комуналној полицији ради издавања прекршајног налога. Овако сачињен и електронски потписан прекршајни налог шаље се електронским путем контролору на његов преносни уређај, који га штампа и уручује лицу.¹² Иако је комунална полиција сачинила прекршајни налог, *истину* да је путник учинио прекршај, утврдио је *контролор*.

2. Када је реч о превозу путника на територији града Новог Сада, локалном одлуком¹³ се прописује мало модификовано решење. Наиме, путник за време вожње мора да има важећу возну карту или исправу на основу које има право на превоз и да је на захтев возача, кондуктера и контролора покаже, ради контроле. Путник који се у возилу затекне без важеће возне карте, односно исправе на основу које има право на превоз, дужан је, да на захтев возача, кондуктера и контролора, у зависности од начина организације наплате возне карте, покаже личну карту или другу јавну исправу о идентификацији, и да плати возну и посебну карту. Уколико путник одбије да купи посебну карту, контролор је дужан да сачини записник. Подаци из записника о путницима који не купе посебну карту уносе се у службену евиденцију и *достављају комуналној полицији*, ради издавања прекршајног налога.¹⁴ И у овом случају комунална полиција издаје *прекршајни налог*, а истину је утврдио возач, кондуктер или контролор.

1.2. Могућност утврђивања истине од стране прекршајног суда

Уколико лице којем је издат прекршајни налог сматра да није крив за учињени прекршај (сматра да није истина да је крив), може да поднесе захтев за судско утврђивање истине. То чини на начин, тако што у року од *осам дана* од дана уручења прекршајног налога, исти потписује и доставља надлежном прекршајном суду. У пракси се мали број лица, иако сматрају да нису криви, одлучује да суд у прекршајном поступку утврђује истину, из разлога неизвесности исхода судског поступка као и новчаних средстава. Наиме, уколико лице којем је издат прекршајни налог, у року од осам дана плати половину изречене казне ослобађа се плаћања друге половине. Ако, пак, захтева судско утврђивање

¹² Чл. 36а Одлуке.

¹³ Одлука о јавном превозу путника на територији града Новог Сада, *Службени лист града Новог Сада*, бр. 60/2010, 28/2014, 69/2014, 74/2016, “Службени гласник РС”, бр. 104/2017 (Одлука Уставног суда), “Службени лист града Новог Сада”, бр. 54/2017 (Одлука Уставног суда).

¹⁴ Вид. чл. 36, 42, 43 Одлуке.

вање истине, ризикује да се у том поступку утврди да је крив за учињени прекршај, те да у том случају плати *јун износ изречене казне и судске трошкове*. Осим тога, уколико суд утврди да је лице којем је издат прекршајни налог одговорно за прекршај, не постоји могућност за ослобођење или за ублажавања казне. Такође, суд у овом случају не може да изрекне ни опомену, као најблажу санкцију која се може изрећи пунолетним учиниоцима прекршаја.

1.3. Поједине „последнице“ издавања прекршајног налога

Иако се можда на први поглед чини да прекршајни налог и нема велику „казненоправну репресију“ према лицу којем је издат, то се ипак само чини. Уколико лице не плати прекршајни налог постоји могућност да се изречена казна принудно наплати. Осим тога, физичком лицу, предузетнику и одговорном лицу у правном лицу против кога је издат прекршајни налог неплаћена новчана казна ће се заменити казном затвора или радом у јавном интересу. Дакле, долази се до закључка да се одређени број лица налази на издржавању казне затвора, јер је „*уиџврђено*“ да су учинили прекршај, као једно казнено дело. Један број лица који се налази у казним заводима јесу управо лица којима је издат прекршајни налог, а она из различитих разлога нису платили изречену казну. Та лица су стекла статус *прекршајно кажњених лица*, која се уписују у регистар санкција из којег се бришу након четири године.¹⁵

2. ГЛАВНЕ ПРЕПРЕКЕ КОЈЕ СПРЕЧАВАЈУ УТВРЂИВАЊЕ ИСТИНЕ У ПРЕКРШАЈНОМ ПОСТУПКУ

Иако смо рекли да се истина најобјективније и најнепристрасније може утврдити у прекршајном поступку који се води од стране прекршајног суда, актуелни Закон о прекршајима садржи одређене одредбе које могу да доведу до тога да се истина ни у прекршајном поступку *не уиџврђује*. Наиме, да би се утврдила истина у прекршајном поступку, потребно је да се одржи *преџрес*.¹⁶ Претрес представља део прекршајног поступка у којем се у правом смислу

¹⁵ Вид. Иван Милић, Евиденција прекршајно кажњених лица, *Зборник радова Правног факултета у Новом Саду*, 1/2015, 239-251.

¹⁶ Главни претрес има значај главног и централног дијела кривичног поступка на којем се расправља о кривичноправном захтјеву, тј. траже се одговори на питања која су у вези с утврђивањем кривичног дјела, околностима под којим је дјело извршено, питањима везаним за починиоца кривичног дјела и његову личност, те изрицање кривичноправне санкције. У процесном смислу, главни претрес је рочиште на којем се у оквиру начела контрадикторности, непосредности, усмености и јавности расправља о кривичноправном захтјеву садржаном у потврђеној или на главном претресу измијењеној оптужници. Преузето од: Sabina Sarajlija, *Kriminalističke teme*, 3-4/2011, 118.

речи суди, током којег се обезбеђује и утврђује материјал за доношење пресуде, а потврђивање првостепене пресуде у многостепеном поступку, вођењем претреса, у смислу нечињења непотребних процесних пропуста који би се касније одражавали на одлуку другостепеног суда у поступку по жалби.¹⁷ Међутим, према ЗП-у одржавање претреса није обавезано у прекршајном поступку¹⁸, његово одржавање представља само могућност. Претрес се одређује *када суд оцени* да је то потребно ради правилног и потпуног утврђивања чињеничног стања.¹⁹ Суд има слободу да одлучи да ли ће или неће одржати претрес.

Да би се утврдила истина потребно је да се окривљено лице саслуша, осим тога једно од основних права окривљеног јесте и право на одбрану. Међутим, ако уредно позвани окривљени не дође и не оправда изостанак или у одређеном року не да писану одбрану, а његово *саслушање није нужно* за утврђивање чињеница које су од важности за доношење законите одлуке, одлука се може донети и *без саслушања* окривљеног.²⁰ Надаље, логично је да „овлашћено лице“ мора да заступа оптужбу, јер је једно од основних начела прекршајног поступка управо оптужно начело. Међутим, претрес се може одржати без присуства подносиоца захтева.²¹ Сада се долази до једне „правно чудне ситуације“, која се огледа у томе да иако судија закаже претрес он се може одржати иако се странке нису одазвале позиву. На овај начин суд утврђује истину, на претресу без странака.²²

3. (НЕ)МОГУЋНОСТ УТВРЂИВАЊА ИСТИНЕ ПУТЕМ ВАНРЕДНИХ ПРАВНИХ ЛЕКОВА

Иако је донета правноснажна судска одлука, постоје одређени механизми да се и таква одлука „преиспита“. Реч је о томе да и у прекршајном праву

¹⁷ Из Билтена Врховног касационог суда, број 2/2017, Интермех, Београд – Аутор текста: Весна Адамовић, судија Прекршајног апелационог суда.

¹⁸ Да ли је претрес обавезан у свим предметима? **ПРАВНИ СТАВ:** Према важећем Закону о прекршајима, с обзиром да незаказивање претреса не представља битну повреду одредаба прекршајног поступка произилази закључак да претрес није обавезан у сваком предмету. У прилог наведеног говоре и одредбе чл. 85. и чл. 208. Закона о прекршајима, те би целисходност заказивања претреса била цењена од стране судије у сваком конкретном предмету. (Правни став заузет на првој седници судија Вишег прекршајног суда у Београду, 25. марта 2011. године) – Правни Информатор, бр. 3/2012, Интермех, Београд, Приредио: Милан Миловић.

¹⁹ Чл. 239 ст. 1 ЗП.

²⁰ Чл. 93 ст. 3 Закона о прекршајима.

²¹ Чл. 240 ЗП.

²² О томе колико су ова решења у супротности са Уставом РС вид. Иван Милић, О неким лошим решењима у Закону о прекршајима, Зборник радова „Национално и међународно право – актуелна ишћања и теме“, Косовска Митровица, том II, 2017, 131-144.

постоје ванредни правни лекови. По Закону о прекршајима постоје два ванредна правна лека: 1. Захтев за понављање прекршајног поступка; 2. Захтев за заштиту законитости. Ако окривљени или друга законом прописана лица сматрају да у правноснажној судској одлуци није утврђена истина, могу да поднесу ванредни правни лек, како би се преиспитала донета одлука. Када је реч о прекршајно кажњеном лицу по ЗП он нема право да поднесе захтев за заштиту законитости. Према Законику о кривичном²³ поступку захтев за заштиту законитости могу поднети Републички јавни тужилац, окривљени и његов бранилац.²⁴ Према новом Законику, осим Републичког јавног тужиоца који је био есклузивни заштитник законитости и у чијим рукама је захтев за заштиту законитости био традиционално правно средство, окривљени и његов бранилац су такође овлашћени да поднесу захтев за заштиту законитости, с тим да окривљени може захтев да поднесе искључиво преко свог браниоца.²⁵ С друге стране, према Закону о прекршајима захтев за заштиту законитости подиже само Републички јавни тужилац.²⁶ Оваквим решењем Закона о прекршајима прекршајно кажњено лице је у неповољнијем положају, у односу на осуђено лице у кривичном поступку.²⁷

Иако сматра да прекршајни суд није утврдио истину у правноснажној одлуци, окривљени једино у законом прописаном року може да поднесе захтев за понављање прекршајног поступка. Сматрамо да окривљени може да поднесе *иницијативу* Републичком јавном тужиоцу, како би он евентуално поднео захтев за заштиту законитости.²⁸ Наиме, Захтев за заштиту

²³ *Службени гласник РС*, бр. 72/2011, 101/2011, 121/2012, 32/2013, 45/2013, 55/2014.

²⁴ Чл. 483 ст. 1 Законика о кривичном поступку.

²⁵ Милан Шкулић, Татјана Бугарски, *Кривично процесно право*, Нови Сад, 2015, 528.

²⁶ Чл. 285 ст. 2 ЗП.

²⁷ По закону о прекршајима из 2005. године прекршајно кажњено лице имало је право на ванредни правни лек *Захтев за ванредно преиспитивање правноснажне пресуде*. Чланом 254 било је прописано: Захтев за ванредно преиспитивање правоснажне пресуде може се поднети против другостепене пресуде због повреде закона, а у случају и под условима одређеним овим законом. Окривљени који није користио редовни правни лек против првостепене одлуке не може поднети захтев за ванредно преиспитивање правоснажне пресуде, осим кад је само по жалби подносиоца захтева изречена строжа прекршајна санкција из члана 255. Закона о прекршајима. Међутим, каснијим изменама и допунама Закона о прекршајима овај ванредни правни лек је укинут. Вид. Закон о прекршајима, *Службени гласник РС*, бр. 101/2005, 116/2008, 111/2009.

²⁸ *Из судске праксе*: А) Против правоснажних одлука донетих у прекршајном поступку захтев за заштиту законитости подиже Републички јавни тужилац у року од три месеца од дана достављања пресуде. (Решење Врховног касационог суда, КЗ-аз Пр 4/15 од 11. 2. 2015). Извор: електронска база података *Propisi online*, 1. август 2017. Б) Овлашћење за подизање захтева за заштиту законитости припада искључиво Републичком јавном тужиоцу, а не и окривљеном који има само могућност да надлежном јавном тужиоцу поднесе иницијативу за подизање захтева за заштиту законитости. (Решење Врховног касационог суда, Кзз Пр 2/15 од 28.01.2015). Извор: електронска база података *Propisi online*, 1. фебруар 2017.

законитости подиже Републички јавни тужилац у року од три месеца од дана достављања пресуде.²⁹ С обзиром на то да се РЈТ-у не доставља пресуда, он ни на који начин не може да зна да ли постоји основ за подношење овог ванредног правног лека, па није тешко доћи до решења да ће се у пракси „најчешће“ на основу иницијативе окривљеног РЈТ подносити захтев.

4. УТВРЂИВАЊЕ ИСТИНЕ ПРИЛИКОМ СКЛАПАЊА СПОРАЗУМА О ПРИЗНАЊУ ПРЕКРШАЈА

По угледу на Законик о кривичном поступку и Законом о прекршајима се предвиђа могућност склапања споразума о признању прекршаја. Када се прекршајни поступак води за један прекршај или за више прекршаја у стицају, овлашћени подносилац захтева, усмено или писано, може предложити окривљеном или његовом браниоцу закључење споразума о признању прекршаја, односно окривљени или његов бранилац може овлашћеном подносиоцу захтева предложити закључење таквог споразума.³⁰ За разлику од кривичног поступка, споразум о признању прекршаја могу да склопе окривљени и овлашћени подносилац захтева за покретање прекршајног поступка. Споразум о признању прекршаја може да се склопи за сваки учињени прекршај независно од тога који је прекршај учињен, осим ако је реч о прекршају за који се издаје прекршајни налог. Приликом склапања споразума „истину утврђују“ или боље речено „о истини се договарају“ окривљени и подносилац захтева за покретање прекршајног поступка.

Може се претпоставити да ће само оно окривљено лице које је заиста криво склопити споразум о признању прекршаја. Међутим, не искључује се могућност да ће и оно окривљено лице које *није криво* склопити споразум о признању прекршаја и постати прекршајно кажњено лице. Иако се могу навести многи разлози, за прекршајни поступак је ипак карактеристичан страх од прекршајне санкције, као и неизвесност прекршајног поступка. Надаље, приликом склапања споразума овлашћени подносилац захтева и окривљени се могу сагласити о изрицању окривљеном казне која не може бити испод законског минимума прописаног чланом 39. став 1. ЗП.³¹ Осим тога, на овај начин се смањују и трошкови прекршајног поступка.

Код прекршаја из области безбедности јавног саобраћаја карактеристично је склапање споразума о признању прекршаја, и то из разлога што се окривљени и подносилац захтева могу споразумети да се заштитна мера прописана за прекршај за који се окривљени терети, изрекне у мањем обиму

²⁹ Чл. 285 ст. 2 ЗП.

³⁰ Чл. 233 ст. 1 ЗП.

³¹ Чл. 234 ст. 2 ЗП.

или да се не изрекне.³² Ова могућност постоји од доношења Закона о изменама и допунама Закона о прекршајима.³³ Наиме, према Закону о безбедности саобраћаја на путевима³⁴ изрицање заштитне мере „забрана управљања моторним возилом“ је обавезно, тако да учинилац прекршаја из ове области само склапањем споразума о признању прекршаја може да избегне изрицање ове мере. Реч је о мери која може да траје и до једне године,³⁵ и која у већини случајева теже погађа учиниоца од саме изречене новчане казне.

5. УТВРЂИВАЊЕ ИСТИНЕ ОД СТРАНЕ ПРЕКРШАЈНОГ АПЕЛАЦИОНОГ СУДА У РОКУ ОД 48 ЧАСОВА

Неретко се дешава да су учиниоци прекршаја, посебно они из области безбедности јавног саобраћаја, странци. Како би се обезбедило њихово присуство у прекршајном поступку могу се применити одређене мере за обезбеђење присуства окривљеног. Такође се могу применити и мере којима се обезбеђује извршење прекршајне санкције. Међутим, Законом о прекршајима се предвиђа и извршење осуђујуће пресуде *пре њравноснажностии*³⁶, *и ѿо не само када је реч о сираним држављанима*. Осуђујућа пресуда се може извршити и пре њене правноснажности у следећим случајевима: 1) ако окривљени не може да докаже свој идентитет или нема пребивалиште, или не живи на адреси на којој је пријављен, или ако има пребивалиште у иностранству или ако одлази у иностранство ради боравка, а суд нађе да постоји основана сумња да ће окривљени избећи извршење изречене санкције; 2) ако је окривљени кажњен за тежи прекршај из области јавног реда

³² Чл. 234 ст. 3 ЗП.

³³ *Из судске љраксе*: Споразумом о признању прекршаја не може се избећи примена прописаних санкција које су по закону обавезне. *Из образложења*: Решењем првостепеног прекршајног суда одбијен је споразум о признању прекршаја закључен између овлашћеног представника подносиоца захтева за покретање прекршајног поступка и окривљеног, јер нису испуњени услови из члана 236. Закона о прекршајима, пошто се окривљеном за прекршај из члана 332. став 1. тачка 8. Закона о безбедности саобраћаја на путевима по закону мора изрећи заштитна мера забране управљања моторним возилом у трајању од најмање од 30 дана, коју меру споразум не садржи, па је као такав од стране прекршајног суда одбијен као неоснован. (...). (Прекршајни апелациони суд, Прж. 18638/15 од 12. октобра 2015. године) – Правни Информатор, бр. 11/2015, Интермех, Београд, Аутор сентенце: др Томица Делибашић. Извор: електронска база података *Propisi online*, 1. фебруар 2017.

³⁴ Закон о безбедности саобраћаја на путевима, *Сл. ѓласник РС*, бр. 41/2009, 53/2010, 101/2011, 32/2013 – одлука УС, 55/2014, 96/2015 – др. закон и 9/2016 – одлука УС.

³⁵ Вид. чл. 58 ЗП.

³⁶ Вид. Снежана Башић, Извршење новчане казне и других новчаних износа са освртом на принудну наплату на покретним и непокретним стварима кажњеног лица, Врховни касациони суд, *Билѿен*, бр. 3/2014, 340.

и мира, безбедности јавног саобраћаја или тежи прекршај којим се угрожава живот или здравље људи или ако то захтевају интереси опште безбедности или сигурности робног и финансијског промета или разлози морала или је кажњен за прекршај од којег могу настати теже последице, а постоји основана сумња да ће наставити са вршењем прекршаја, поновити прекршај или да ће избећи извршење изречене санкције.³⁷ Оно што је са утврђивањем истине у овом случају специфично огледа се у краткоћи рокова за жалбу, и посебно у року у којем другостепени суд мора да донесе одлуку. Наиме, у овом случају подносилац захтева за покретање прекршајног поступка може изјавити жалбу у року од 48 часова рачунајући од часа достављања пресуде. С друге стране, не одређује се рок у којем *окривљено лице* може поднети жалбу, тако да треба прихватити да он то може учинити у редовном року за подношење жалбе.

Ако окривљени изјави жалбу против пресуде којом је одређено извршење пресуде пре њене правноснажности, суд је дужан да жалбу са списом предмета достави другостепеном прекршајном суду у року од 24 часа. С друге стране, другостепени прекршајни суд дужан је да о жалби одлучи и своју пресуду достави суду у року од 48 часова рачунајући од часа пријема списка предмета. Није спорно да постоје разлози за хитност поступка, јер је правноснажност пресуде наступила пре извршности,³⁸ али не можемо а да не поставимо питање – да ли је могуће да другостепени суд утврдио истину о овом року? Како ће да успе да изведе одређене доказе у овом року, на пример ако је потребно да саслуша сведока? С тим у вези, постоји бојазан да ће другостепени суд по правилу потврђивати првостепену одлуку, с обзиром на то да нема времена да утврди праву истину. Сматрамо да увек када постоје услови да се извршење пресуде обезбеди на други начин, посебно када је изречена казна затвора, треба применити мере за обезбеђење извршења пресуде, а не одлучивати да се пресуда извршава пре правноснажности.

УМЕСТО ЗАКЉУЧКА

На основу свега изнетог у раду није тешко доћи до закључка да законодавац није много пажње посветио Закону о прекршајима. Када је реч о истини, она се може утврђивати у прекршајном поступку, пред Комисијом за заштиту права у поступцима јавних набавки и на начин тако што се издаје прекршајни налог. У самом прекршајном поступку највећи недостатак је тај што судија претрес не мора да закаже, али и ако претрес закаже на

³⁷ Чл. 308 Закона о прекршајима.

³⁸ Посебно ако је окривљеном лицу изречена затворска казна.

њему не морају да буди присутне странке. Када је реч о прекршајном налогу, не може се спорити да појединим лицима одговара такав начин кажњавања с обзиром на његову извесност, док је посебно питање да ли је утврђена истина. Осим тога, појединци прихватају прекршајну одговорност јер сматрају да се плаћањем половине новчане казне решавају сваке даље *последнице* кажњавања. Наиме, лица којима се издаје прекршајни налог не упозоравају се да ће бити уписана у регистар санкција на четири године и да постоји могућност да трпе правне последице прекршајног кажњавања. Можда је поступак утврђивања истине сведен на овакав ниво пре свега из разлога што су прекршаји најбројнија казнена дела, па је у поједностављеној процедури најлакше одлучити о казненом делу.

Dragiša S. Drakić, Ph.D., Full Professor
University of Novi Sad
Faculty of Law Novi Sad
D.Drakić@pf.uns.ac.rs

Ivan D. Milić, Ph.D., Assistant
University of Novi Sad
Faculty of Law Novi Sad
I.Milic@pf.uns.ac.rs

Determination of a Truth in a Misdemeanour Procedure – Determination of a Misdemeanour Responsibility

Abstract: *Misdemeanours, as a type of criminal offenses, in the Republic of Serbia are the most frequently performed acts. The largest number of persons who are punished for the committed misdemeanour are fined, while prison sentences are rare. However, not so small number of misdemeanor sentenced persons are in the so-called fine default imprisonment. As the most commonly-occurring and less socially dangerous acts, the procedure for establishing the truth in the misdemeanor procedure is simplified. Misdemeanor sanctions are imposed by a misdemeanor court, but there is a possibility that the Republic Commission for the Protection of Rights in Public Procurement Procedures will impose a fine. In addition, the authorized body or an authorized person may issue a misdemeanor warrant.*

The object of attention is the procedure in which the truth is determined by the misdemeanor court, and the aim is to point out the deficiencies which are prescribed in the current Law on Misdemeanors that make it difficult or impossible to establish the truth. In addition, the authors also point out certain deficiencies in the issuance of a misdemeanor warrant, where the determination of the truth is neglected, and the main aim is to punish the perpetrator and charge a fine in the fixed amount as soon as possible.

Keywords: *truth, misdemeanor, misdemeanor warrant, evidence, agreement.*

Датум пријема рада: 26.03.2018.